

Irena E.Kotowska

Instytut Statystyki i Demografii SGH, Komitet Nauk Demograficznych PAN

Przejście do dorosłości a zmiany zachowań dotyczących rodziny w Europie

Demograficznymi markerami przejścia do dorosłości są następujące zdarzenia: opuszczenie domu rodziców, utworzenie pierwszego związku (małżeństwo, inna forma związku, urodzenie pierwszego dziecka), a więc zdarzenia dotyczące założenia rodziny i zostania rodzicem. Wzorzec przejścia do dorosłości jest określany przez rozkład w czasie i sekwencje tych zdarzeń. Jego zmiany ilustrują przeobrażenia przebiegu życia (*life course*) (np. Liefbroer, Toulemon 2010). Do opisu zmian wzorca przejścia do dorosłości wykorzystywane są dane o przebiegu życia poszczególnych jednostek pochodzące z badań ankietowych (np. Billari, Liefbroer 2010; Kotowska 2012, 2018).

W referacie odwołano się do wybranych charakterystyk zmian zachowań dotyczących rodziny, ujętych syntetycznie w poniższej tabeli:

ZAWIERANIE I ROZPAD ZWIĄZKÓW	PROKREACJA
<ul style="list-style-type: none">• mniejsza skłonność do zawierania związków małżeńskich• rosnąca częstotliwość kohabitacji i związków typu LAT (Living-Apart-Together)• opóźnianie zawierania małżeństw• osłabienie trwałości związków <p>→ wzrasta średni wiek zawierania pierwszego małżeństwa</p> <p>→ rzadziej zawierane są powtórne związki małżeńskie</p> <p>→ wzrasta liczba osób, które: pozostają w związkach alternatywnych do małżeństwa tworzą rodziny niepełne (samotni rodzice) nie tworzą rodziny</p>	<ul style="list-style-type: none">• zmniejszenie się pożądanej liczby dzieci• znacząco później podejmowane decyzje o urodzeniu pierwszego dziecka• zwiększanie się liczby urodzeń pozamałżeńskich• zmiana wzorca płodności• wzrost dobrowolnej bezdzietności <p>→ spadek płodności</p> <p>→ wzrost średniego wieku rodzenia pierwszego dziecka</p> <p>→ wzrost średniego wieku macierzyństwa</p> <p>→ wzrost udziału urodzeń pozamałżeńskich</p> <p>→ wzrost przymusowej bezdzietności</p>

Źródło: Kotowska, 2018.

Zmiany przejścia do dorosłości w krajach europejskich opisano korzystając z danych makro Eurostatu o tworzeniu związków i prokreacji. Sięgnięto także do danych dotyczących struktur gospodarstw domowych. Wyniki analizy pokazują zmiany zachowań związane z opóźnieniem przejścia do dorosłości. Nasilenie tych zmian różni się między krajami, uwidaczniając regionalne różnice w tych wzorcach (Kotowska 2012, Eurofund 2014). Analizy struktur

gospodarstw domowych ilustrują narastanie trudności z usamodzielnianiem się młodych osób (Eurostat 2022).

Billari F.C., A.C. Liefbroer (2010), *Towards a new pattern of transition to adulthood*, *Advances in Life Course Research* 15, 59-75.

Eurostat (2022), *Age of young people leaving their parental household*.

Eurofound (2014), *Mapping youth transitions in Europe*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Kotowska I.E. (2012), *Family Change in Europe from a Transition-to-Adulthood Perspective*, w: *T.Knij, Work, Family Policies and Transitions to Adulthood in Europe, Work and Welfare in Europe Series*, Palgrave Macmillan, 102-129.

Kotowska I.E. (2018), *Zmiany zachowań dotyczących rodziny w Polsce po 1989 roku – zakładanie rodziny i rodzicielstwo*, w: J.Hryniewicz, J.Witkowski, A.Potrykowska, *Fazy rozwoju rodziny a polityka społeczna*, RRL. Warszawa 2018, 90-102.

Liefbroer A.C., L. Toulemon (2010), *Demographic perspectives on the transition to adulthood: An introduction*, *Advances in Life Course Research* 15, 53-58.